

Výr Ulli poznává východní Krušnohoří

Putování ze Saydy do Mortelgrundu

www.ullihu.de

Malá horská obec Sayda nabízí mnoho příležitostí k cestování. Přijedete-li autobusem, vystupte nejlépe na náměstí. Tam najdete turistické informační středisko, které vám poskytne mnoho tipů a nápadů na výlety. Hezká cesta vede ze Saydy přes Hexenberg do Mortelgrundu k Mortelmühle a odsud, kolem odkalovacích rybníků a poplužního dvora, zpět do Saydy. Tento výlet je sotva 10 km dlouhý a během cesty toho dost uvidíte, měli byste si na tento okruh vyhradit nejlépe celý den.

Jako první se vyplatí vystoupit na kostelní věž. Důležité je, abyste se před tím ohlásili na farním úřadě, nejlépe telefonicky několik dní předem. Z kostelní věže se naskýtá nádherný pohled na vrchovinu kolem Saydy a na hřeben Krušných hor, odsud už vidíte Hexenberg, kam půjdeme dále.

Z náměstí jdete hlavní ulicí do kopce. Na Koňském náměstí (Rossplatz) zatočíte vpravo k hasičskému muzeu a sledujete nyní Starou Heidersdorfskou silnici, nazývanou také Pfarrgutstrasse. Po asi třech stech metrech projdete mezi velkými stodolami a uvidíte přímo před sebou Hexenberg. Tyto stodoly byly kdysi pro Saydu důležité. Tady skladovali místní obyvatelé, většina z nich byli také sedláci, své zásoby na zimu a novou sezonu. Dnes nejsou v Saydě již téměř žádní sedláci. Stodoly jsou proto zatím využívány vlastníky jako garáže.

Když se nyní dáte na cestu k Hexenbergu a necháte poslední domy Saydy za sebou, fouká vám možná do nosu ostrý vítr. To souvisí s tím, že je zde nyní jen volné pole, na kterém hospodaří zemědělské družstvo pomocí velkých strojů. Před 50ti lety to tu vypadalo jinak. Nahoru směrem k Hexenbergu se táhlo mnoho pruhů polí, ohraničených kamennými valy a křovinami. Tyto křoviny ale bránily vjezdu velkých strojů na pole, kromě toho měla být pole jednotlivých sedláků spojena a společně obdělávána v tzv. zemědělských družstvech - prý aby se všem dařilo lépe. Ve skutečnosti se dnes na polích hospodaří levněji, výnos je vyšší a pro sedláky je práce mnohem lehčí.

Bohužel zmizelo společně s křovinami navždy také mnoho živočichů a rostlin a naše krajina se stala jednotvárnější. Jedno houští s typickými místními rostlinami tu ale přece jen opět vyrostlo. Na zářících červených plodech můžeme na podzim pozorovat plané růže (šípky), stejně tak jako keře hlohu obecného. V létě tu najdeme maliny, ostružiny a rybíz. Také se zde pěstuje mnoho vrb jív, ptačích třešní, trnek a mnoho jiných keřů. Trnky jsou poměrně malé divoce rostoucí švestky. Chutnají nejprve velmi kysele, ale dělá se z nich velmi dobrá marmeláda. Abyste se dostali nahoru k Hexenbergu, vede vás ještě asi tři sta metrů silnice, která potom odbočuje vpravo. Cesta je označená, nemůžete se splést.

Svrchu se vám naskýtá pěkný pohled na staré hornické městečko

Sayda. Dnes je to jen malá, idylická obec v Krušných horách. Před 700 lety byla, na tehdejší poměry, evropské velkoměsto. Ležela na české stezce – „Staré solné stezce“ – která vedla středem města a jezdilo po ní mnoho obchodníků s koňskými povozy od Severního moře přes Halle a Lipsko až do Prahy, Vídně a Benátek. Sayda byla důležitým obchodním místem a měla tehdy asi 3000 obyvatel, více než Drážďany!

Jižním směrem se nyní jde z kopce. Když přijdete dolů na okraj lesa, zabočíte doleva, až po sotva 400 metrech dojdete na křižovatku. Vlevo se jde zpět do Saydy, rovně pak k poplužnímu dvoru. Vy nyní odbočíte vpravo, ve směru Mortelgrund. Po několika stech metrech uvidíte vpravo u okraje cesty malý chovný rybník. Tady začíná cesta stoupat lehce do kopce. Nyní musíte dávat pozor, abyste nešli příliš daleko. Za pravotočivou zatáčkou odbočíte doleva na malou stezku. Tady stojí také ukazatel „K noclehárně“ (Zur Jugendherberge). Sledujte stezku asi 200 metrů. Nyní odbočuje úzká cesta doleva. V létě je tato pěšina většinou zarostlá a proto těžko rozpoznatelná. (Když propásnete tuto odbočku, přijdete po dalších 300 metrech na sjezdovku u Mortelgrundu. Tu musíte potom sejít dolů, abyste se dostali k Mortelmühle.)

Tato úzká cesta vás dovede ke starému mortelgrundskému rybářství, také známému jako Engelhardovo rybářství. Snad tu na rybnících zastihnete jejich majitele. Nechte si vyprávět, jak se zde chovaly ryby před sto lety. Toto rybářství vypadá dnes skoro stejně jako kdysi a nynější majitel dobře zná dějiny. Když přijdete na podzim a budete mít hodně štěstí, budou se právě ryby udit a vy si můžete vzít některou k večeři. Pokud půjdeme okolo v pozdním létě, padají na nás (jako také již předtím u ostatních rybníků) pichlavá, kulovitá semena zevaru.

To je druh rákosí, který se v oblasti vyskytuje velmi často. Dalšími častými pobřežními druhy rostlin jsou nejrůznější buřiny (hustě rostoucí vysoké svízelné trávy), orobince a sítiny. Přímo ve vodě nalezneme rdest vzplývavý (především v rybníce severně od rybářského podniku), hvězdoše a nepatrné okřehky.

Od rybářství vede dále stezka (nikoliv nahoru k silnici) vpravo dále do údolí. Po levé straně údolí můžete nyní už vidět Mortelmühle. Před ním se rozkládá louka. Tato louka nebyla mnoho let využívána, nyní ji jednou za rok kosí vlastenecký spolek z Mortelgrundu. Seno se spotřebuje jako krmivo pro ovce z Mortelmühle. Na této louce kvetou od té doby znovu některé orchideje a několik málo rostlin arniky. Jako na všech loukách v oblasti najdeme i zde rostliny zamokřených luk jako je bílé kvetoucí tužebník, malý psineček psí, metlice trsnatá s tvrdými, zeleno-bílými pruhovanými listy, nejrůznější ostřice, pomněnka rašeliništní, suchopýr a pcháč bělohavý. Ale vyskytují se zde i rostliny, které jsou typické pro horské louky. Často rostou blízko u sebe. Nechod' zde skrz louky. Zůstaň prosím na cestě, aby mohly tyto vzácné rostliny znovu růst. V červenci a srpnu jsou vždy vítáni pomocníci na pomoc se senem. Také jako školní třída můžete při tom pomoci. Nocleh je možný v ubytovně pro mládež v Mortelgrundu. Zeptejte se ještě jednou ve mlýně, jak můžete pomoci udržet poklady naší přírody. Tady se nachází také jedno řešení naší hry,

dávejte tedy dobrý pozor! U mlýna Mortelmühle nám přijde vhod malý odpočinek před tím, než půjdeme znovu do kopce k rybníkům a zpátky do Saydy.

Za mlýnem vás povede cesta údolím potoka Mortelbach. Tady naleznete mnoho horských luk. Napněte nosy! Ucítíte aromatický koprník? Tato bylina roste nyní ještě na několika málo loukách Krušných hor. Dříve, před sto lety, se seno z horských luk vozilo do větších měst. Pro koně městských vozků bylo naše vonící seno lahůdkou. Dalšími častými rostlinami těchto luk jsou pcháč různolistý (zde je pro své fialově zbarvené, typicky formované květy nazýván také jako „třapec“), žlutě kvetoucí květiny jako škarda bahenní, třezalka a mochna nátržník, kromě toho hadí kořen a hrachor horský s červenými květy, bílé kopretiny, modře nebo fialově zbarvené zvonečky a mnoho dalších druhů. K méně nápadným rostlinám patří např. jitrocel, šťovík, různé druhy trav a četné druhy mechů. Na místech, která jsou obzvláště vlhká, je velmi častý tužebník obecný. Vyskytují se zde ale také vzácné rostliny jako kuklík potoční se svými červeno-hnědými květy.

Konec konců - labužníci v dobrých restauracích si všimnou, že jehně, které je krmeno jen horským senem (tak jako ovce u Mortelmühle!), chutná obzvláště lahodně. Také jídla z hub můžeme kořenit koprníkem z krušnohorských luk.

Po jednom kilometru přijdeme k rybníkům. Na jejich vodních plochách nalezneme opět rdest vzplývavý. Na břehu a k němu přiléhajících bažinatých plochách roste mnoho rostlin, které jsou typické pro bažinaté a částečně také pro rašelinné oblasti. Tak se zde vyskytují různé rašeliníky, zábělník bahenní (tmavě červené květy), violka bahenní (světle modré), suchopýr (zářivě bílý), vrbina hajní (žlutý), dříve ještě na mnoha místech pozorovatelný bíle kvetoucí tužebník, stejně jako mnoho různých druhů trav a ostřic.

Na rybnících natrefíte na „Starou solnou stezku“, která udělala ze Saydy v pozdním středověku velkoměsto. Vlevo se jde zpět do Saydy. Pokud máte ještě dost času, můžete se však dát vpravo. Přijdete po několika kilometrech do Neuhausenu, k hradu Purschenstein. Na úpatí tohoto hradu se nachází mnoho muzeí, např. Sklářské muzeum, Muzeum tkalcovství a Muzeum louskáčků, ve kterém si můžete prohlédnout největší louskáček na světě. Pokud si chcete udělat asi hodinovou zacházku, vyplatí se návštěva Velkého poplužního dvora. Sledujte cestu ve směru Neuhausen, zabočte asi po 400 metrech doleva. Přímo na spojovací silnici, která spojuje Saydu s Neuhausenem, se nachází Velký poplužní dvůr. Zeptejte se majitele na historii této velké stavby, kdysi vrchnostenského statku a nechte si ukázat zvířata ve stáji. Možná se budete moci i projet na jednom z koní, které tu mají.)

Během cesty zpět do Saydy se po dalším kilometru dostanete k „Malému poplužnímu dvoru“. Ten dnes slouží jako restaurace. Tady se za podpory Vlasteneckého spolku Mortelgrund znovu usadily některé staré rasy domácích zvířat. Tento starý vrchnostenský dvůr, zel dlouhý čas prázdnotou, až nakonec zanikl. Dnes se sem znovu nastěhoval život.

Podívejte se na kuřata žijící na dvoře a nechte si ukázat krušnohorské kozy. Nebo je rozpoznáte sami? Zajímavý je ale také pohled na místní louky. Jelikož nebyly nikdy silně hnojeny, udržela se zde zcela zvláštní rostlinná společenstva. Nízká smilka tuhá se zde vyskytuje ve větší míře než jinde. Mezi ní roste mnoho pestrých květin a další rostliny, které slouží živočichům jako obzvlášť zdravá a aromatická potrava.

Od Malého poplužního dvora vede cesta – „Mühlholzweg“ – přímo do Saydy. Vlevo od cesty vidíte nejen smrky, ale i stále více buků. Už před několika lety se zde začalo s rekonstrukcí lesa. Cílem je znovu vytvořit smíšený les, typický pro Krušné hory. Když budete dávat pozor, uvidíte, že ve smíšeném lese se nevyskytuje pouze mnoho druhů stromů, ale také mnoho nejrůznějších bylin. Něco podobného bychom mohli vidět během naší cesty také již v lese mezi Mortelmühle a Schwemmteichen. Zatímco ve smrkovém lese rostou jen některé trávy jako metlička křivolaká a třtina šedavá, borůvky a málo dalších rostlin, nalezneme v listnatém lese v blízkosti potoka např. také šťavel, papratku samičí stejně tak jako více druhů mechorostů.

Když se nyní vracíte zpět do Saydy, jděte nejprve ještě trochu do kopce. Nahoře na výšině se vlevo - přímo u silnice - nalézá tzv. „Spittel“, bývalá nemocnice a v současnosti vlastivědné muzeum. Protože je, jak se zdá, pozdě odpoledne, nestihnete již prohlídku. Až půjdete příště do Saydy, měli byste svou cestu nejlépe začít návštěvou vlastivědného muzea. Pro velké ale i pro malé je návštěva vždy zajímavá.

Sledujte nyní dále silnici, do kopce až k náměstí. Tím jste se vrátili na výchozí bod dnešního putování. Ušli jste 10 km. To byl pěkný výkon!

A ještě jednou: jak se jmenuje ta aromatická zelená bylinka, která roste na horských loukách v Mortelgrundu?

Výchozí bod putování: náměstí v Saydě

Možnosti, jak se sem dostat:

- autobusová linka 364 z Drážďan v 7.09, 10.55 a 14.09 (z Dippoldiswalde v 7.45, 11.25 a 14.45, z Frauensteinu v 8.18, 10.40 a 14.10)
- autobusová linka 364 z Olbernhau v 6.35, 10.40 a 14.10
- vlakem z Freibergu (v 11.13) nebo Holzhau, v Bienenmühle vystoupit a ve 12.16 jede dále autobus

Možnost ubytování

Mortelmühle v Mortelgrundu má o víkendech otevřeno od 13.00 do 17.00. Nechte si tam od hospodářů vyprávět, jaké to bylo v údolí dříve, když zde ještě bydlelo a pracovalo mnoho sedláků, horníků a výrobců hraček. V Mortelmühle se podává lahodný bramborový koláč a čerstvé sladké celozrnné sušenky. Další informace na : www.mortelmuehle.de

Malý poplužní dvůr, tradiční hostinec s mnoha zvířaty a možnostmi různých her v okolí, který má otevřeno téměř neustále. Dostane se vám tu vydatné domácí stravy. Další informace: www.kleines-vorwerk.de

Zajímavé cíle

Kostel „Zu unseren lieben Frauen“ se svou 62 m vysokou věží, který je největším pozdně gotickým jednolodním kostelem okresu Freiberg, s velmi cennými epitafy od Schönberga z Purschensteinu.

Informace: <http://web2.147163.vserver.de/skirche.html>

Prohlídka výstup na věž je možná po domluvě v farním úřadě ,
Pfarrgasse 6,

Tel. 0049-037365-1227.

Nemocnice „Spittel“, nyní se zde nalézá pěkné vlastivědné muzeum, až po střechu naplněné starým náčiním: Dresdner Str. 78, 09619 Sayda;

Informace: <http://web2.147163.vserver.de/hospital.html>

Otevřeno: od 01.04. do 31.10.: neděle a svátky od 9.00 do 12.00, celoročně jsou možné skupinové návštěvy (od 2 osob) po předchozím telefonickém ohlášení panu Gottfriedu Krönertovi, Pfarrgasse 11, 09619 Sayda; Tel.: 0049-037365-7133, nebo úřadu cizineckého ruchu v Saydě, Tel.: 0049-037365-97222. Prohlídka s Gottfriedem Krönertem je vždycky velmi zajímavá.

Vlastenecký spolek Mortelgrund – Stará solná stezka, registrované sdružení

Předseda: Toralf Richter

Pfarrgasse 5, 09619 Sayda

Tel.: 0049-0177-2473773

Email: Mortelmuehle@t-online.de

www.mortelgrund.de

www.Alte-SalzstraÙe.de

Mládežnická ubytovna v Saydě

Bärbel und Frank Grasselt

Mortelgrund 8, 09619 Sayda

Tel: 0049-037365-1277, JHSayda@djh-sachsen.de

Nabídky témat pro pobyty škol v přírodě:

Krušné hory kdysi a dnes

Flóra a fauna Krušných hor

S mapou a kompasem okolím mládežnické ubytovny

Naučíme se a zlepšíme běh na lyžích

Cíle v okolí

Sklářské muzeum v Neuhausenu

To zajímavé a zábavné z dob, když se v Krušných horách ještě vyrábělo sklo.

Otevírací doba: středa až neděle od 10.00 do 12.00 a od 13.00 do 17.00 (skupiny nad 10 osob s předchozím ohlášením)

Freiberger Strasse 10, 09544 Neuhausen v Krušných horách, Tel. 0049-037361/50999

Zámek Purschenstein s parkem

Starý a dříve významný zámek Purschenstein, který ční v obci Neuhausen nad údolím Flájského potoka, hostí dnes jen malé muzeum motorek. Zajímavý je ale starý zámecký park na úpatí zámku, přírodě blízký smíšený les se starými stromy a vzácnými rostlinami, např. lilíí zlatohlávkem a širokolistými zvonky.

TENTO PROJEKT JE
SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ